

§ 13 Anförande av ärkebiskopen

ÄRKEBISKOP ANDERS WEJRYD:

Eders majeståter, herr talman, herr landshövding, fru statsråd, gamla och nya vänner i anslutning till och i Kyrkomötet!

Vi samlas till kyrkomöte när bilderna av Svenska kyrkans läge är många – och olika. På väg att marginaliseras liksom andra gamla majoritetskyrkor i Europa. På väg att förnya sig ur decennier av obemärkthet. Ett oerhört stort medlemstal som bara minskar svagt jämfört med andra stora organisationer – men klen mission här hemma och allför få bekräftade idébärare. Alltför upptagen med att göra sig populär, alltför upptagen av att hålla fast vid rötter och traditioner, alltför slarvig med hävdvunna moralföreställningar, alltför feg med budskapen om radikal öppenhet, nåd och förlåtelse. Bilderna är många.

Som nya kyrkomötesombud kommer ni nog att bli förbryllade. Kyrkan finns där livet pågår, där människor möts kring livsfrågor, Guds ord och sakrament. Det här, Kyrkomötet, är en avdelning för sig som inte kan styra basplanet i detaljer och inte heller ska göra det. Här ska vi bestämma om ramar och generella regler och om det nationella arbete som ska vara stiftens till stöd, de på många sätt tretton självständiga kyrkor som ändå har samma kyrkoordning, delar ekonomiskt utjämningsystem och har allt fler gemensamma funktioner. Men församlingsarbete och detaljstyrning hanterar vi inte här, även om vi skulle tycka att vi är bra på det.

Vi har ett särskilt område där den nationella nivån når direkt in i församlinglivet i Sverige, Hela världen, Svenska kyrkans internationella arbete. Det är ett arbete som också skiljer sig på andra sätt från det mesta vi ska avhandla här. Det har huvudsakligen en egen ekonomi, insamlade pengar, belopp vi inte rör på direkt med våra beslut. Det är långsiktiga förbindelser som innebär idépåverkan från andra än våra medlemmar, där vi påminns om att det sätt som vår kyrka ser ut på är påverkat av just vår tid och plats. Det är också ett värdebaserat påverkansarbete där medarbetare och förtroendevalda utifrån långsiktigt antagna policier kan och ska agera snabbt, i handling och ord, i konkreta situationer.

För en dryg vecka sedan skrev jag under ett samverkansavtal på Svenska kyrkans vägnar med den lutherska kyrkan i Costa Rica. Det är en socialt mycket aktiv kyrka utan några egentliga kyrkobyggnader. Man har lokaler och tak utan väggar under vilka man kan fira gudstjänst, men man är väldigt lite avskild. Sociala projekt bedriver man i överflöd, men dopundervisningen behöver utvecklas där också. De skulle säkert ha nytta av ett medlemsregister. De brottas med vad en församling är och kommer in i den frågan från ett helt annat håll än vi oftast gör. En församling, denna osannolika övergångsplats mellan det allra mest personliga, ja privata, till det delade och offentliga, måste hela tiden rekonstrueras, medvetet om rötterna finna sina former för nya situationer, både i Costa Rica och i Sverige.

Under mandatperioden ska Strukturutredningens betänkande leda till beslut. Strukturfrågor korresponderar direkt med både vad församlingen är och vad församlingen gör. Under mandatperioden kommer vi också att arbeta med handboksfrågor. Hur firar vi gudstjänst? Varför? Hur enhetligt eller inte alls enhetligt? Och varför det ena eller det andra? Med strukturfrågor och gudstjänstfrågor sätter Kyrkomötet ramar som kommer att påverka Svenska kyrkans identitet för lång tid framöver.

Församlingarna i Costa Rica fungerar ofta som stödjande och helande miljöer. Vad för slags miljöer utgör församlingarna här? Sedan länge växer behoven av miljöer för möten, fördjupning, inbördes stöd och lärande. Vi ser vilka utmaning-

ar det innebär för ledarskap och samarbete, men också för inbördes bemötande mellan människor med mycket olika förväntningar och förutsättningar. I en sådan utveckling måste vi tänka på umgängessätt. Församlingen blir aldrig en himmelsfilial. Det behövs omsorg och diakonala förhållningssätt om den ska bli en plats där många människor, även med sociala svårigheter, ska kunna tas i anspråk och utvecklas samtidigt som den är en rimlig arbetsplats. Församlingarna som förr alltid varit alkoholfria miljöer är det exempelvis inte alltid längre, och det inträffar när det övriga samhället börjat övervinna sin fascination över friare umgänge med alkoholen. Den gamla nykterhetsrörelsen, dödförklarad för länge sedan, växer igen och kafékulturen stärks utan ett glas rödvin i sikte. Än en gång är vi ett halvt slag efter, kanske? Förr var nattvardsvinet den enda alkohol som förknippades med församlingslivet. Sedan många år har Kyrkomötets läronämnd strukit under att inte ens där behövs alkoholen. Det ska vara dryck från vinstocken. Av olika skäl har det alkoholhaltiga nattvardsvinet behållits i de flesta församlingar. Det finns dock inga läromässiga hinder mot att ändra. Det finns antagligen heller inga läromässiga hinder mot att dricka vin efter sammanträden, på personalutfärder eller vid samkväm i församlingen – men det behöver ju inte vara klokt för det.

Förra året gladde jag mig åt att statsministern i regeringsförklaringen tog upp vikten av religionsfrihet. I år ligger vi före riksdagen och får uttrycka förhoppningar om att rättighetsbaserade synsätt, som blivit allt betydelsefullare för svensk utrikes- och inrikespolitik, ska bevisa sin styrka och stärkas av människor som vill väl. Sverige ger inte asyl åt människor av snällhet. Staten är skyldig att göra det utifrån internationella konventioner. Att vår invandringspolitik är särskilt generös är inte längre sant. Sverige ska inte ge sjukvård åt människor för att de har medborgarskap här utan för att de av något skäl befinner sig här, eftersom vi har förpliktat oss till det genom internationella konventioner. Vi slänger väl inte ut EU-medborgare ur landet, ens om de är rumäner, för att de inte har arbete, utan vi ska behandla dem som vi förväntar oss att andra EU-länder ska behandla våra medborgare. Vi ska behandla samer i Sverige åtminstone utifrån internationella förpliktelser, den fråga som uppenbarligen ingen svensk regering hittills kunnat ta i ordentligt. Om det inte sker förändringar får vi räkna med fortsatt internationell, väl befogad, kritik mot Sverige både när det gäller återsändande av asylsökande till vissa länder och Sveriges behandling av den samiska befolkningen.

Vår systerkyrka i Etiopien, Mekane Yesuskyrkan, och Evangelical Lutheran Church of Tanzania, har båda uttryckt sitt missnöje över vår och flera andra kyrkors beslut om homosexuellas rättigheter och vilka samlevnadsformer de ska ha rätt till. Det är inte överraskande. Många av ledarna inom dessa kyrkor understryker dock att det är viktigt att vi fortsätter att samspela även om vi tänker olika. Upphör samspelet isoleras både de och vi. Vid Lutherska världsförbundets generalförsamling i somras var det självklart att upprätthålla de regler från 2007 som understryker hur viktigt det är att kyrkorna arbetar med frågor om familj, äktenskap och sexualitet, och att man håller varandra informerade om beslut som tas, men att man inte binder varandra. På liknande sätt har samtalen gått i Borgågemenskapen. Vi är inte ekumeniskt isolerade!

Kyrkor är mer än åsikter. Under våren kom rapporten från dialogen mellan de romersk-katolska stiftet i Helsingfors och Stockholm samt Svenska kyrkan och Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland. Dialoggruppen bekräftar den speciella ställning som dessa båda reformationskyrkor har i förhållande till den romersk-katolska och rekommenderar faktiskt enhälligt Vatikanen att överväga om inte medlemmar av dessa båda kyrkor bör kunna särbehandlas positivt och få möjlighet till att dela nattvarden i romersk-katolsk gudstjänst. Sverige-Finland skulle

utifrån de historiska förutsättningarna få bli ett försöksområde. Så blir det väl inte, men detta är ändå en rekommendation från dialoggruppen med folk från bägge sidor. Ekumenik är sannerligen mycket mer än aktuella åsikter. Historia och grundläggande tro och förtröstan betyder mycket mer.

Så låt oss då se in vårt kyrkomöte både i nutiden och i det stora historiska flödet. Må Gud få komma till med sin välsignelse!